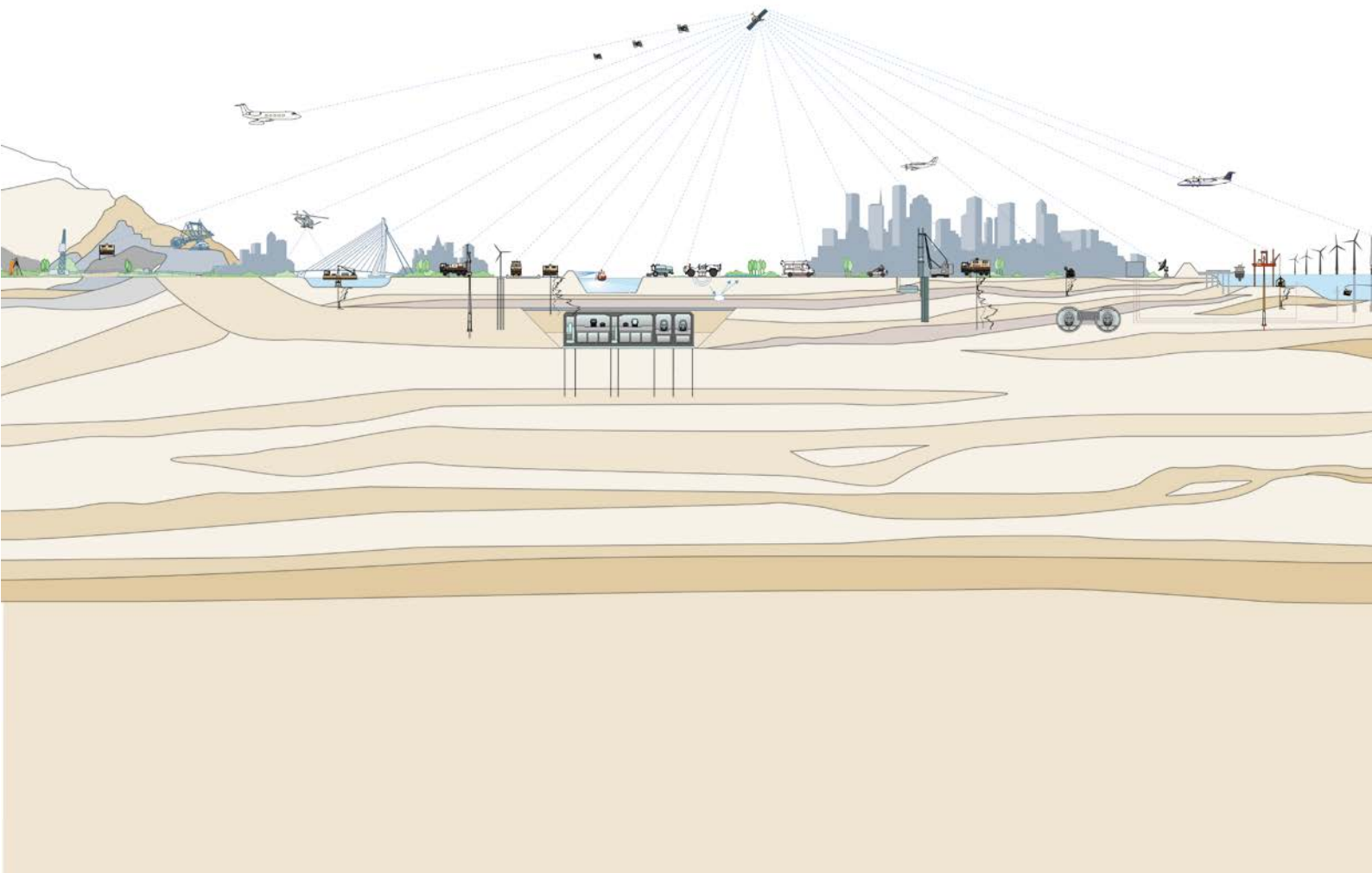

UAB „FUGRO BALTIC“

**Uždaryto Kuršėnų KBA sąvartyno, esančio
Visdergių k., Kuršėnų k. sen., Šiaulių r. sav.,
aplinkos monitoringo programa 2017 – 2021
metams**

UAB „FUGRO BALTIC“
Rasų g.39
LT-11351 Vilnius
Lietuva

LGT leidimas Nr.1009573

Įmonės kodas: 111552798
PVM kodas: LT115527917

Tel./Faks: +370 5 2135115
El. paštas: info@fugro.lt
Internetas: www.fugro.lt

Bankas:
AB "SEB bankas"
LT81 7044 0600 0114 9448
Banko kodas: 70440
SWIFT kodas: CBVILT2X

Uždaryto Kuršėnų KBA sąvartyno, esančio Visdergių k., Kuršėnų k. sen., Šiaulių r. sav., aplinkos monitoringo programa 2017 – 2021 metams

Užsakovas: VŠĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras.
P. Lukšio g. 8,
Šiauliai

Rangovas: UAB "FUGRO BALTIC"
Rasų g. 39, LT-11351
Vilnius

Atliko: Kęstutis Skridaila
projektų inžinierius

Kom. Nr.: 17.044.4

Patvirtino: Alvydas Uždanavičius
UAB "FUGRO BALTIC" direktorius

Vilnius, 2017 m. kovas

TURINYS

I. BENDROJI DALIS.....	4
II. TECHNOLOGINIŲ PROCESŲ MONITORINGAS	8
III. TARŠOS ŠALTINIŲ IŠMETAMŲ/IŠLEIDŽIAMŲ TERŠALŲ MONITORINGAS.....	9
IV. POVEIKIO APLINKOS KOKYBEI (POVEIKIO APLINKAI) MONITORINGAS.....	11
V. PAPILDOMA INFORMACIJA	19
VI. DUOMENŲ IR ATASKAITŲ TEIKIMO TERMINAI IR GAVĖJAI	19
VII. LITERATŪRA.....	20

Priedų sąrašas:

1 priedas. Lietuvos Geologijos tarnybos išduoto leidimo darbams atlikti kopija

Aplinkos apsaugos agentūrai

_____ regiono aplinkos apsaugos departamentui

(tinkamą langelį pažymėti X)

X

ŪKIO SUBJEKTO APLINKOS MONITORINGO PROGRAMA

I. BENDROJI DALIS

1. Informacija apie ūkio subjektą:

1.1. teisinis statusas:

juridinis asmuo

juridinio asmens struktūrinis padalinys (filialas, atstovybė)

fizinis asmuo, vykdamas ūkinę veiklą

X

1.2. pavadinimas ar fizinio asmens vardas, pavardė

1.3. juridinio asmens kodas Juridinių asmenų registre arba fizinio asmens kodas

VŠĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras	145787276
---	------------------

1.4. buveinės ar fizinio asmens gyvenamosios vietos adresas

savivaldybė	vietovė (miestas, kaimas)	gatvė	gatvės tipas	namo nr.	korpusas	buto nr.
Šiaulių	Šiauliai	P. Lukšio	Gatvė	8	-	-

1.5. ryšio informacija

telefono nr.	fakso nr.	el. pašto adresas
8-41 520002	8-41520002	Info@sratc.lt

2. Ūkinės veiklos vieta:

Ūkinės veiklos objekto pavadinimas						
Uždarytas Kuršėnų KBA sąvartynas						
adresas						
savivaldybė	vietovė (miestas, kaimas)	gatvė	gatvės tipas	namo nr.	korpusas	buto nr.
Šiaulių r. sav.	Visdergių k.	-	-	-	-	-

3. Trumpas ūkinės veiklos aprašymas, nurodant taršos šaltinius, juose susidarancius teršalus ir jų kiekį, galimą poveikio aplinkai pobūdį.

Kuršėnų buitinių atliekų sąvartynas yra už 10 km į pietus nuo Kuršėnų miestelio centro link Varputėnų, tarp Saulučių ir Urkuvėnų kaimų (1 pav.). Sąvartyno adresas - Šiaulių r. sav., Kuršėnų sen., Visdergių k. Sąvartyno sąlyginio centro plokštuminės koordinatės pagal LKS - 94 koordinacių sistemą: X - 6198718, Y - 430126.

Bendras sklypo plotas apie 3,3 ha plotą. Sąvartyną sudaro du kaupai, tarp kurių praeina kelias. Bendras sąvartyno kaupo plotas apie 20961 m². Atliekos kaupe uždengtos nelaidaus grunto ir dirvožemio sluoksniais. Sąvartyno teritorijoje paviršinio vandens ar filtrato surinkimo sistemų nėra. Sąvartynas įrengtas lygioje, nežymiai vakarų bei pietų kryptimis žemėjančioje vietovėje. Iš visų pusių jis ribojasi su mišku. Sąvartyno apylinkių pamiškėmis įrengti melioracijos kanalai [19].

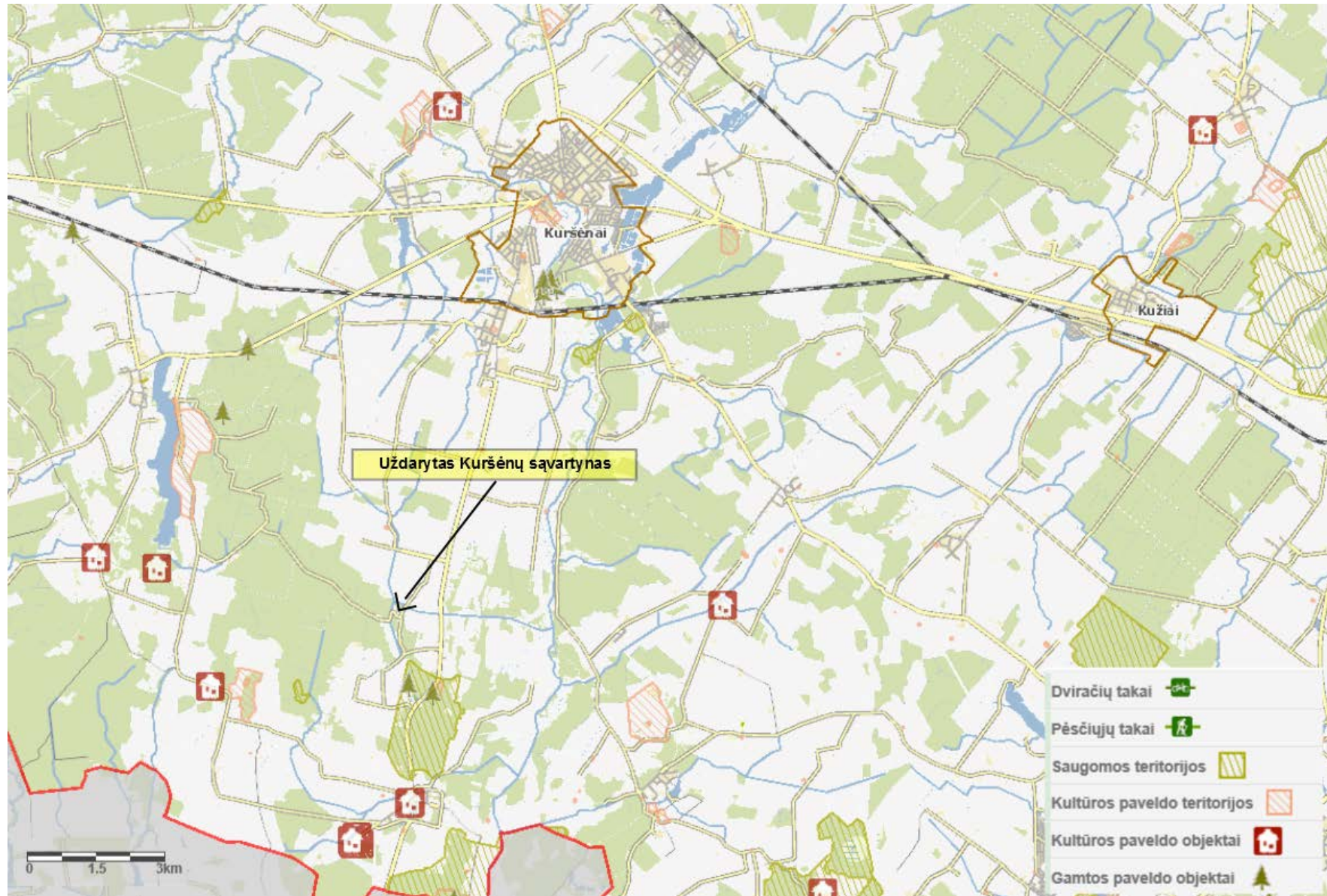
Artimiausi jų praversti maždaug už 100 - 150 m į rytus ir vakarus nuo sąvartyno kaupo. Kanalais vanduo teka į šiaurę -- Žaigio upelio link. Šis upelis prateka maždaug už 170 m nuo šiaurinio sąvartyno pakraščio ir teka rytų kryptimi - link Ventos upės. Žaigio ir Ventos santaka yra maždaug už 3,5 km nuo sąvartyno.

Sąvartyno apylinkėse požeminio vandens eksploatacinių gręžinių nėra. Artimiausi jų yra už 1,5 km į šiaurę ir pietus nuo sąvartyno - Saulučių ir Urkuvėnų kaimuose. Artimiausios sodybos nuo sąvartyno teritorijos nutolę apie 0,55 km į šiaurės vakarus bei 0,8 km į rytus (Visdergių k.) [19].

Sąvartyno teritorija nepatenka į saugomas teritorijas (1 pav.)

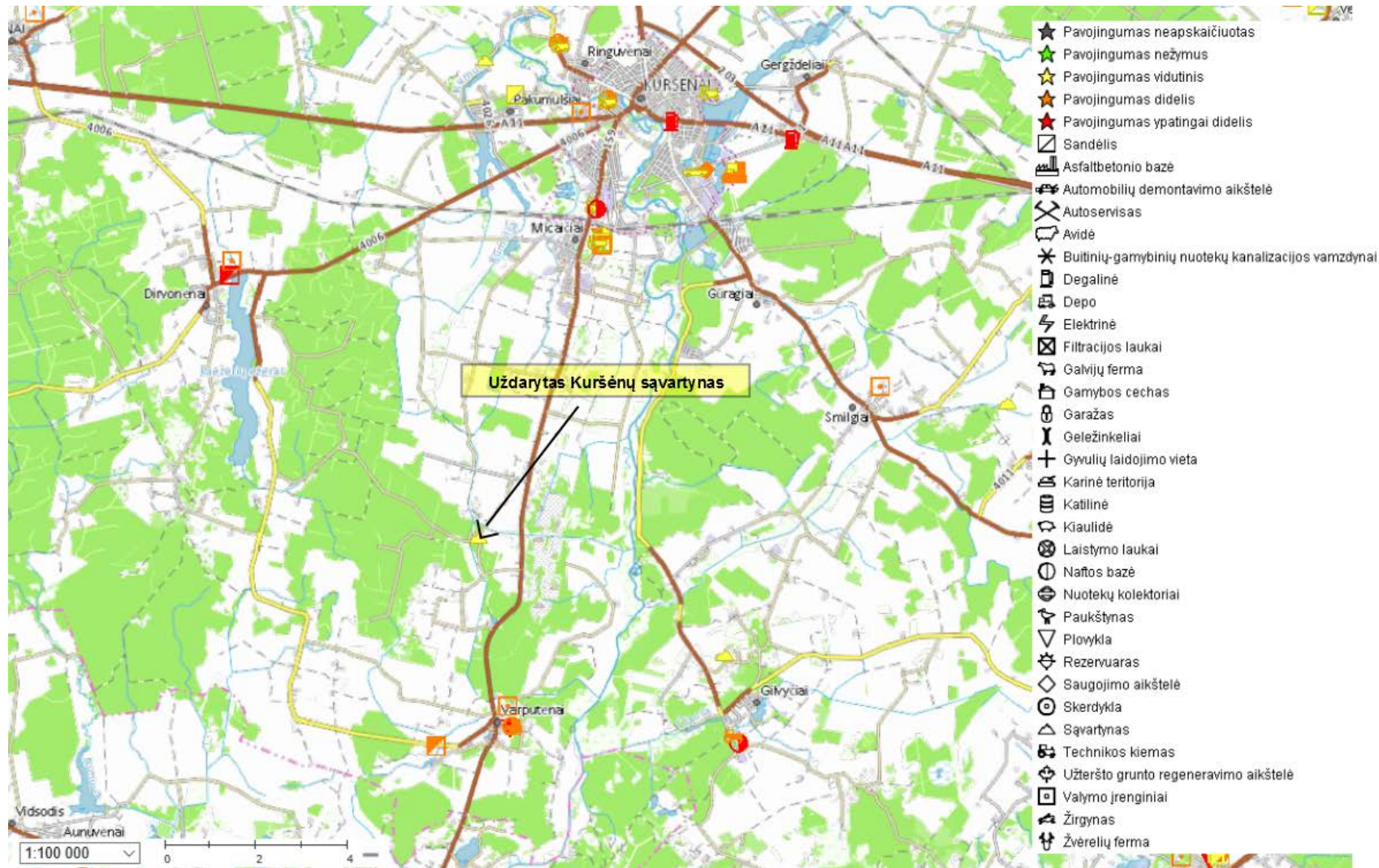
Ūkio subjektas priskirtinas prie objektų grupės, kai taršos šaltinis kelia potencialią grėsmę požeminio vandens vartotojams ar kitiems aplinkos objektams. Gruntas bei gruntinis vanduo potencialiai gali būti užteršti įvairiomis cheminėmis medžiagomis [19].

Pagrindinė teršimo vieta: rekultivuotas sąvartyno atliekų kaupas. Pagrindiniai kaupe galimai susidarantys teršalai: **1. Filtratas.** Tai tarša Cl⁻, SO₄²⁻, Na⁺, K⁺, azoto (NH₄⁺, NO₃⁻, NO₂⁻), fosforo ir organiniais junginiais, sunkiaisiais metalais (Zn, Cu, Cd, Cr, Pb, Hg, Co, Ni ir kt.), galimai lakiaisiais aromatiniais ir daugiacykliais angliavandeniliais, fenoliais ir kt. **2. Sąvartyno dujos.** Teršiančios medžiagos: metanas, anglies dioksidas, sieros dioksidas, azoto junginiai, anglies monoksidas, kietosios dalelės, lakūs organiniai junginiai (LOJ). Sąvartyno dujų sistema neįrengta, todėl tiesiogiai į aplinką sąvartyno dujos neišsiskiria.

1 pav. Uždaryto Kuršėnų sąvartyno apylinkių žemėlapis

4. Ūkinės veiklos objektų ir potencialiai pavojingų taršos šaltinių išsidėstymas žemėlapyje

2 pav. Uždaryto Kuršėnų sąvartyno apylinkėse esantys potencialūs taršos šaltiniai

II. TECHNOLOGINIŲ PROCESŲ MONITORINGAS

Ūkio subjektų technologinių procesų monitoringas vykdomas matuojant technologinių procesų parametrus, nustatytus Atliekų deginimo aplinkosauginiuose reikalavimuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 699 (Žin., 2003, Nr. 31-1290).

1 lentelė. Technologinių procesų monitoringo planas (**nepildoma**)

Eil. Nr.	Technologinio proceso pavadinimas	Matavimų atlikimo vieta	Nustatomi parametrai	Matavimų dažnumas	Parametrų nustatytos standartinės sąlygos
1	2	3	4	5	6
-	-	-	-	-	-

Uždarytame Kuršėnų sąvartyne neeksploatuojami atliekų deginimo įrenginiai, todėl technologinių procesų monitoringas nerengiamas, o 1 lentelė nepildoma.

III. TARŠOS ŠALTINIŲ IŠMETAMŲ/IŠLEIDŽIAMŲ TERŠALŲ MONITORINGAS

Pagal Dėl ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo (toliau Nuostatų reikalavimus [3] ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų/išleidžiamų teršalų monitoringą turi vykdyti ūkio subjektai atitinkantys šių Nuostatų 7.1. – 7.7. punktus.

2 lentelė. Taršos šaltinių išmetamų į aplinkos orą teršalų monitoringo planas. **(Nevykdomas)**

Eil. Nr.	Įrenginio/ gamybos pavadinimas	Taršos šaltinis ¹			Teršalai		Matavimų dažnumas	Planuojamas naudoti matavimo metodas ²
		Nr.	pavadinimas	koordinatės	pavadinimas	kodas		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Pastabos:

¹ Įtraukiami ir tie taršos šaltiniai, kuriuose įrengta nuolat veikianti išmetamų teršalų monitoringo sistema.

² Nurodomas galiojantis teisės aktas, kuriuo nustatytas matavimo metodas, galiojančio standarto žymuo ar kitas metodas.

3 lentelė. Taršos šaltinių su nuotekomis išleidžiamų teršalų monitoringo planas **(pateiktas aplinkos monitoringo programoje suderintoje 2011 12 09)**

Išleistuvo kodas ¹	Išleidžiamų nuotekų debitas, m ³ /d	Nustatomi teršalai (parametrai) ²		Planuojamas matavimo metodas ³	Mėginių ėmimo vieta ⁴	Nuotekų valymo įrenginio kodas ⁵ ir pavadinimas	Vandens šaltinio kodas ⁶	Mėginių ėmimo dažnumas ⁷	Mėginių ėmimo būdas	Mėginių tipas	Debito matavimo būdas	Debito matavimo prietaisai
		kodas	pavadinimas, matavimo vnt.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Pastabos:

¹ Išleistuvo identifikavimo kodas įrašomas pagal Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje (<http://gamta.lt>) pateiktą Išleistuvų sąvadą. Jei pildomi duomenys apie naują išleistuvą, įrašomas jo pavadinimas.

² Teršalų (parametrų) kodai, pavadinimai ir matavimo vienetai įrašomi iš Vandens išteklių naudojimo valstybinės statistinės apskaitos ir duomenų teikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 408 (Žin., 2000, Nr. 8-213; 2003, Nr. 79-3610; 2010, Nr. 89-4721) 1 priedėlyje pateikto Teršiančių medžiagų ir kitų parametrų kodų sąrašo.

³ Nurodomas galiojantis teisės aktas, kuriuo nustatytas planuojamas taikyti matavimo metodas, galiojančio standarto žymuo ar kitas metodas.

⁴ Pildoma Nuostatų 1 priedo 10² punkte nurodytais atvejais. Kai mėginių ėmimo vieta – „iš paviršinio vandens telkinio paimtame vandenyje“, toliau lentelėje pildomi tik 8 ir 9 stulpeliai.

⁵ Pildoma, kai mėginių ėmimo vieta – „nuotekose prieš valymą“. Nuotekų valymo įrenginio identifikavimo kodas įrašomas pagal Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje (<http://gamta.lt>) pateiktą Išleistuvų sąvadą. Jei pildomi duomenys apie naują nuotekų valymo įrenginį, jo identifikavimo kodas nerašomas.

⁶ Pildoma, kai mėginių ėmimo vieta – „iš paviršinio vandens telkinio paimtame vandenyje“. Vandens šaltinio identifikavimo kodas įrašomas pagal Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje (<http://gamta.lt>) pateiktą Vandens šaltinių sąvadą. Jei pildomi duomenys apie naują vandens šaltinį, jo identifikavimo kodas nerašomas.

⁷ Mėginių ėmimo dažnumas pastovus, tačiau mėginių ėmimo savaitės dienos ir laikas turi keistis per metus.

Remiantis Nuostatų 7.3. punktu, t.y. pagal Europos parlamento ir tarybos reglamento (EB) Nr. 166/2006 2006 m. sausio 18 d. dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB 1 priedą rekultivuotas Kuršėnų sąvartynas priskiriamas sąvartynų veiklai, kuris buvo uždarytas po 2001 m. liepos 16 d. ir jo pajėgumas buvo daugiau kaip 25000 t, tokiems ūkio subjektams reikalingas taršos šaltinių išmetamų/išleidžiamų teršalų monitoringas. Tačiau sąvartyno dujų (metano ir anglies dioksido) kaip teršalų ribinės vertės nėra nustatytos *Dėl aplinkos oro užterštumo normų nustatymo 2001 m. gruodžio 11 d. įsakyme Nr. 591/640* ar pagal *Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašas ir ribinės aplinkos oro užterštumo vertės* įsakymą, kaip to reikalauja Nuostatai. Uždarytame sąvartyne vyksta pasyvus (be išsiurbimo) sąvartyno dujų nukenksminimo procesas, kuriam tarnauja sąvartyno kaupio dangos grunto sluoksniai. Rekultivuotas sąvartynas nėra traktuojamas kaip stacionarus taršos šaltinis, kuriame vyksta technologiniai procesai ir šiame sąvartyne nėra įrengta dujų surinkimo sistema, todėl remiantis Atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklių (toliau Taisyklių) priedelio 6 pastaba „reguliariai turi būti tikrinama sąvartyno dujų surinkimo sistema“ ir aukščiau nurodytais teisės aktais taršos šaltinių išmetamų į aplinkos orą teršalų monitoringas nevykdomas – 2 lentelė nepildoma.

Sąvartyne nėra įrengta filtrato ir paviršinių nuotekų surinkimo sistema todėl taršos šaltinių su nuotekomis išleidžiamų teršalų monitoringas nevykdomas – 3 lentelė nepildoma.

IV. POVEIKIO APLINKOS KOKYBEI (POVEIKIO APLINKAI) MONITORINGAS

5. Sąlygos, reikalaujančios vykdyti poveikio aplinkos kokybei (poveikio aplinkai) monitoringą

Ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei (poveikio aplinkai) monitoringo tikslas – stebėti, vertinti bei prognozuoti ūkinės veiklos daromą poveikį aplinkos kokybei. Pagal taisyklių patvirtinimą [2] sąvartyno operatorius turi parengti filtrato, paviršinio vandens ir dujų monitoringo programą. Filtrato ir nuotekų monitoringo pagrindimas aprašytas III skyriuje. Paviršinio vandens monitoringas nevykdomas.

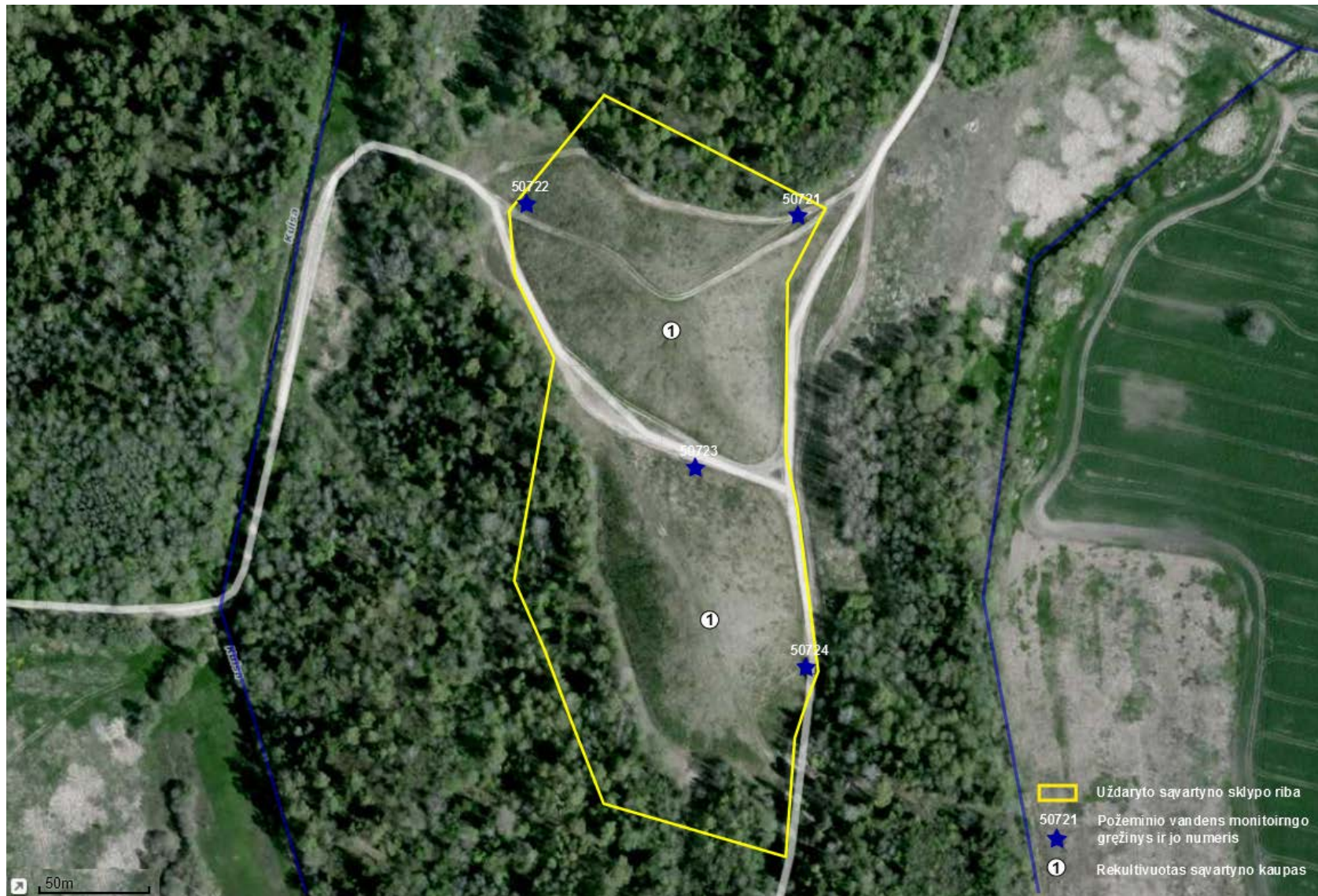
Sąvartyne nėra įrengta dujų surinkimo sistema, todėl, remiantis Atliekų sąvartyno įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklių (Žin., 2000, Nr. 96-3051) priedėlio 6 pastaba „reguliariai turi būti tikrinama sąvartyno dujų surinkimo sistema“, išmetamų teršalų monitoringas šiame objekte nebus vykdomas. Atsižvelgiant į Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų II skyriaus reikalavimus ūkio subjektas turi vykdyti poveikio požeminiam vandeniui monitoringą (8.3 punktas) ir neprivalo vykdyti aplinkos oro kokybei, dirvožemiui monitoringo.

Požeminio vandens kokybės matavimo vietos stebimieji gręžiniai Nr. 50721, Nr. 50722, Nr. 50723, Nr. 50724 įrengti į gruntinį vandeningą sluoksnį. Detalesnis požeminio vandens monitoringo tinklo pagrindimas yra aplinkos monitoringo programos 6 lentelėje.

6. Matavimo vietų skaičius bei matavimo vietų parinkimo principai ir pagrindimas.

Požeminio vandens monitoringą uždarytame Kuršėnų sąvartyne ir toliau rekomenduotina vykdyti keturiuose požeminio vandens monitoringo gręžiniuose, kaip tai buvo daroma 2012 – 2016 m laikotarpiu. Monitoringo vykdymo planas ir tiriamų analizių kiekis nurodomas remiantis apibendrinimo išvadomis ir rekomendacijomis [20]. Iš gautų rezultatų bus galima ir toliau prognozuoti ar uždaryto sąvartyno aplinka turi įtakos požeminio vandens kokybei.

7. Veiklos objektų išsidėstymas žemėlapyje su pažymėtomis stebėjimo vietomis

3 pav. Uždaryto Kuršėnų sąvartyno teritorijos eksplikacija su aplinkos monitoringo postų išdėstymu

4 lentelė. Poveikio vandens kokybei monitoringo planas (Nevykdomas)

Eil. Nr.	Išleistuvo kodas	Nustatomi parametrai	Vertinimo kriterijus ¹	Matavimų vieta				Matavimų dažnumas	Numatomas matavimo metodas ³
				koordinatės	atstumas nuo taršos šaltinio, km	paviršinio vandens telkinio kodas ²	paviršinio vandens telkinio pavadinimas		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Pastabos: ¹ Paviršinių vandens telkinių būklės vertinimo kriterijai yra Nuotekų tvarkymo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. D1-236 (Žin., 2006, Nr. [59-2103](#); 2010, Nr. [59-2938](#); 2011, Nr. [39-1888](#)), 1 priede ir 2 priedo A dalyje nurodytų medžiagų aplinkos kokybės standartai paviršiniuose vandenyse ir 2 priedo B dalies B1 sąraše nurodytų medžiagų didžiausios leidžiamos koncentracijos vandens telkinyje-priimtuve.

² Nurodomas paviršinio vandens telkinio identifikavimo kodas Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastrė.

³ Nurodomas galiojantis teisės aktas, kuriuo nustatytas matavimo metodas, galiojančio standarto žymuo ar kitas metodas.

⁴ Yra reglamentuotos atskiros analizių ribinės vertės.

5 lentelė. Poveikio oro kokybei monitoringo planas (Nevykdomas)

Eil. Nr.	Nustatomi parametrai ¹	Vertinimo kriterijus ²	Matavimų vieta ³		Matavimų dažnumas	Numatomas matavimo metodas*
			pavadinimas	koordinatės		
1	2	3	4	5	6	7
-	-	-	-	-	-	-

Pastabos:

¹ Papildomai (priklausomai nuo šalinamų atliekų sudėties) gali būti matuojami ir kiti parametrai – sieros vandenilis, vandenilis, chlororganiniai junginiai, tačiau lentelėje pateikti parametrai turi būti stebimi nuolat;

² Šis vertinimo kriterijus taikomas kai sąvartyno dujos yra tiesiogiai išleidžiamos į aplinkos orą, Marijampolės regioniniame sąvartyne jis naudojamas kaip orientacinis, tol kol sąvartyno dujos bus surenkamos ir deginamos.

³ Matavimai turi būti atliekami tam įrengtuose kolektoriuose, kurie apjungia bendrą sąvartyno dujų šulinių surinkimo tinklą. Kolektoriuose parenkama tiek taškų, kad būtų galima objektyviai įvertinti kiekvieną sekciją atskirai, rekomenduojama bent po du (priklausomai kaip jie įrengti ir ar yra veikiantys).

6 lentelė. Poveikio požeminiam vandeniui monitoringo planas

Eil. Nr.	Gręžinio Nr.	Nustatomi parametrai	Matavimo metodas	Vertinimo kriterijus	Matavimų dažnumas				
					2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6				
1.1	Nr. 50721, Nr. 50722, Nr. 50723, Nr. 50724	Vandens lygio matavimai	rankinis	-	1 kartas per metus (ruduo)	1 kartas per metus (pavasaris)	1 kartas per metus (ruduo)	1 kartas per metus (pavasaris)	1 kartas per metus (ruduo)
1.2		Savitasis elektros laidis	Nustatoma vietoje	-					
1.3		O ₂	Nustatoma vietoje	-					
1.4		pH	Nustatoma vietoje	-					
1.5		Eh	Nustatoma vietoje	-					
1.6		Temperatūra	Nustatoma vietoje	-					
1.7		Cl	Jonų chromatografija	500 mg/l (1)					
1.8		SO ₄	Jonų chromatografija	1000 mg/l (1)					
1.9		HCO ₃	Potenciometrinis titravimas	-					
2.0		CO ₃	Potenciometrinis titravimas	-					
2.1		NO ₂	Jonų chromatografija	1 mg/l (2)					
2.2		NO ₃	Jonų chromatografija	50 mg/l(2)					
2.3		Na	Jonų chromatografija	-					
2.4		K	Jonų chromatografija	-					
2.5		Ca	Jonų chromatografija	-					
2.6		Mg	Jonų chromatografija	-					
2.7		NH ₄	Jonų chromatografija	12,86 mg/l(2)					
2.8		Perm. skaičius	Trimetrija	-					
2.9		ChDS	Spektrofotometrija	-					
3.0		N _b	Jonų chromatografija	-					
3.1	P _b	Jonų chromatografija	-						
3.2	PO ₄	Jonų chromatografija	3,3 mg/l (2)	1 kartas per metus (pavasaris)				1 kartas per metus (ruduo)	

Ribinės vertės pateiktos pagal: (1) Cheminėmis medžiagomis užterštų teritorijų tvarkymo aplinkos apsaugos reikalavimai; (2) – Dėl pavojingų medžiagų išleidimo į požeminį vandenį inventorizavimo ir informacijos rinkimo tvarkos patvirtinimo. ChDS- Cheminis deguonies suvartojimas; SEL – savitasis elektrinis laidis.

*Jeigu bus tiriami lengvieji aromatiniai angliavandeniliai tai turi būti taikoma ribinės vertės kiekvienam nustatomam parametrai atskirai.

6 lentelės tęsinys. Poveikio požeminiam vandeniui monitoringo planas

Eil. Nr.	Gręžinio Nr.	Nustatomi parametrai	Matavimo metodas	Vertinimo kriterijus	Matavimų dažnumas				
					2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6				
3.3	Nr. 50721, Nr. 50722, Nr. 50723, Nr. 50724	Ni	GF-AAS	0,1 mg/l (1)	-	-	-	-	1 kartas per metus (ruduo)
3.4		Pb	GF-AAS	0,75 mg/l (1)					
3.5		Zn	GF-AAS	1 mg/l (1)					
3.6		Cr	GF-AAS	0,1 mg/l (1)					
3.7		Cd	GF-AAS	0,006 mg/l (1)					
3.8		SPAM	Spektrofotometrija	-	-	-	-	-	1 kartas per metus (ruduo)
3.9		Fenoliai	Spektrofotometrija	2 mg/l					
4.0		Lakieji aromatiniai angliavandeniliai (suma)	Dujų chromatografija	1 mg/l* (2)					
4.1		Naftos angliavandenilių indeksas	Dujų chromatografija	1 mg/l (2)	1 kartas per metus (ruduo) Gr. 50722	1 kartas per metus (pavasaris) Gr. 50722	1 kartas per metus (ruduo) Gr. 50722	1 kartas per metus (pavasaris) Gr. 50722	1 kartas per metus (ruduo) Gr. 50722

Ribinės vertės pateiktos pagal: (1) Cheminėmis medžiagomis užterštų teritorijų tvarkymo aplinkos apsaugos reikalavimai; (2) – Dėl pavojingų medžiagų išleidimo į požeminį vandenį inventorizavimo ir informacijos rinkimo tvarkos patvirtinimo. ChDS- Cheminis deguonies suvartojimas; SEL – savitasis elektrinis laidis.

*Kai bus tiriami lengvieji aromatiniai angliavandeniliai tai turi būti taikoma ribinės vertės kiekvienam nustatomam parametru atskirai.

8. Hidrogeologinių sąlygų ir vandens kokybės aprašymas

Kadangi monitoringo programoje numatytas požeminio vandens monitoringas tai pagal Nuostatus [3] programoje turi būti pateikta papildoma informacija apie požeminio vandens monitoringą. Ši informacija išdėstyta žemiau nurodytuose skirsniuose.

8.1 Hidrogeologinių sąlygų ir vandens kokybės aprašymas

Dabartinis Kuršėnų sąvartyno teritorijos reljefas suformuotas jo uždarymo darbų metu. Hidrogeologinės sąlygos apibūdinamos ekogeologinio tyrimo metu parengtos ataskaitos duomenimis [19].

Gruntinis vanduo teritorijoje slūgso fluvio-glacialinėse (įvairiame, dažnai žvirgždingame smėlyje), rečiau glacialinėse nuogulose. Gruntinio vandens lygis svyruoja 1,36 - 2,82 m gylyje nuo ž. pav. Aukščiausias nuo ž. pav. vandens lygis yra - šiaurės vakarinėje sąvartyno dalyje. Giliausiai gruntinis vanduo slūgso jo centrinėje sąvartyno dalyje [19].

Kvartero nuogulų storis artimiausių sąvartyno apylinkėse išgręžtų požeminio vandens eksploatacinių gręžinių (Nr. 4115 ir 4114) duomenimis – 70 - 82 m. Kvartero pjūvyje vyrauja rudas, su žvirgždu, gargždu ir rieduliais moreninis priemolis (glllbl - glldn). Šioje storumėje atskiruose gręžiniuose 9 - 21 m intervale sutinkamas žvirgždingo, pilko, vandeningo smėlio tarp sluoksnis [19].

Sąvartyno apylinkėse po kvartero nuogulomis slūgso apatinio triaso (T1) raudono riebaus molio sluoksnis, kurio storis gręžiniuose kinta nuo 39 iki 51 m. Atskiruose gręžiniuose tarp kvartero priemolio ir apatinio triaso molio įsiterpia viršutinės jūros (J3) juodo tankaus molio sluoksnis. Po apatinio triaso molio, atskiruose gręžiniuose 109 -111 m ar 159 - 180 m intervale slūgso viršutinio permio (P2) monolitinė klintis. Jos storis – 3 - 21 m. Giliau prasideda to paties laikotarpio pilka, plyšiuota, vandeninga klintis. Šiame sluoksnyje susikaupęs vanduo išgaunamas eksploataciniais gręžiniais. Sluoksnis yra spūdinis, jo aukštis - 11 - 26 m [19].

Požeminio vandens kokybė. Tiriamoje teritorijoje gruntinio vandens srauto judėjimo kryptis nukreipta ŠV kryptimi, šia kryptimi esančio gręžinio Nr. 50722 vandens būklė pagal cheminę sudėtį buvo prasčiausia. Vandens būklė teritorijoje gerėjo, nors pagal atskiras analites nustatyta kaita nestabili. Pagal organikos rodiklius – permanganato skaičiaus (PS), cheminio deguonies suvartojimo (ChDS) - vandens būklė gerėjo, nors gręžinyje Nr. 50724 absoliutinės reikšmės išliko padidintos. PS ir ChDS rodiklių tarpusavio santykių vertės rodo, kad tiriamuosiuose mėginiuose vyravo gamtinės kilmės organinės medžiagos. Hidrokarbonatai buvo vyraujantis elementas tarp anijonų visoje teritorijoje, tačiau gręžinyje Nr. 50723 nustatyta padidintų sulfatų bei nitritų verčių. Tarp katijonų vyraujantis elementas buvo kalcis, išskyrus gręžiniuose Nr. 50722 ir Nr. 50723, kuriuose dominavo padidintos kalio, natrio ir RV viršijančios amonio vertės. Mineralinio azoto junginių koncentracijos teritorijoje pasiskirsčiusios gana tolygiai, nustatyti momentiniai koncentracijų padidėjimai, kurie neviršijo pusės RV vertės - nitritų gręžinyje Nr. 50723, Nitratų - Nr. 50721. Gręžinyje Nr. 50722 stebimos naftos produktų indekso koncentracijos mažėjo ir nesiekė nustatytos RV vertės. 2012 - 2016 m. vykdyto monitoringo rezultatai rodo tebesitęsiančią sąvartyno taršos įtaką gruntiniam vandeniui sąvartyno centre bei gruntinio vandens judėjimo kryptimi [20].

8.2. Požeminio vandens monitoringo uždaviniai ir jų įgyvendinimo būdai

Objekte planuojamas kontrolinio pobūdžio monitoringas. Jis vykdomas tų ūkio subjektų, kurių ūkinė veikla, turėdama neigiamą poveikį požeminio vandens kokybei, dėl pačių subjektų padėties ar hidrogeologinių sąlygų specifikos nekelia tiesioginio pavojaus požeminio vandens vartotojams ar gamtinės aplinkos objektams. Požeminio vandens monitoringo tikslas – stebėti sąvartyno įtaką požeminio (gruntinio) vandens kokybės būklei, kad būtų galima laiku imtis prevencinių priemonių galimo vandens teršimo atveju.

8.3. Požeminio vandens monitoringo tinklas ir jo pagrindimas

Uždaryto Kuršėnų KBA sąvartyno sklype požeminio vandens kokybės monitoringui šioje programoje, kaip ir ankstesniais metais, numatyti 4 gręžiniai, kurių techniniai parametrai ir įrengimo metodika pilnai įgalina vykdyti požeminio vandens (gruntinio vandeningo sluoksnio) stebėjimą, apimančią vandens lygio matavimus ir mėginių laboratoriniams tyrimams paėmimą. Iš šių gręžinių objektyviai galima spręsti apie požeminio ir gruntinio vandens cheminę sudėtį sąvartyno teritorijoje ir, ar sąvartyno vykdoma veikla įtakoja už sąvartyno ribų tekančių požeminių vandenų cheminę sudėtį. Požeminio vandens monitoringo gręžinių specifikacija (pagal Lietuvos geologijos tarnybos duomenis):

Nr. 50721; gylis – 5,0 m; įrengimo metai – 2011; LKS koordinatės - X – 6198824, Y – 430170;

Nr. 50722; gylis – 5,0 m; įrengimo metai – 2011; LKS koordinatės – X – 6198837, Y – 430049;

Nr. 50723; gylis – 5,0 m; įrengimo metai - 2011; LKS koordinatės – X – 6198718, Y – 430126;

Nr. 50724; gylis – 5,0 m; įrengimo metai - 2011; LKS koordinatės – X – 6198636, Y – 430175.

8.4. Požeminio vandens monitoringo vykdymo metodika

Požeminio vandens režimo ir kokybės stebėjimai vykdomi sąvartyno sklype įrengtuose stebimuosiuose gręžiniuose. Atsižvelgiant į 2012 - 2016 m. parengtą požeminio vandens rezultatų apibendrinimą [20], požeminį (gruntinį) vandenį rekomenduojama tirti kartą per metus. Mėginius tikslingiausia imti rotacijos būdu: žemiausio ir aukščiausio gruntinio vandens lygio metu. Požeminio vandens mėginių ėmimo dažnis ir mėginių rūšys pateiktos 6 lentelėje.

Vandens lygis gręžinyje matuojamas elektrine matuokle 0,01 m tikslumu. Matuojama ne mažiau trijų kartų nuo to paties atskaitos taško, pažymėto ant gręžinio vamzdžio viršutinio krašto. Galutinis matavimo rezultatas priimamas suskaičiavus visų matavimų rezultatų aritmetinį vidurkį.

Požeminio vandens mėginiai imami vadovaujantis Lietuvos standartais LST ISO 5667-5, 5667-11 ir Lietuvos geologijos tarnybos parengtomis požeminio vandens monitoringo metodinėmis rekomendacijomis.

Prieš imant požeminio vandens mėginius, gręžinyje išmatuojamas statinis vandens lygis. Vanduo iš gręžinio semiamas specialia semtuve arba siurbiamas panardinamu siurbliu. Vandens mėginiai imami tik išsėmus ar išsiurbus iš gręžinio pakankamą vandens kiekį ir užtikrinus naujo vandens pritekėjimą ir/arba nusistovėjus matuojamiems greitai kintantiems parametrams. Prieš imant mėginį iš kito gręžinio, vandens mėginių įranga kruopščiai išplaunama.

Vandens mėginiai pilami į specialią laboratorijoje paruoštą tarą, kuri vandeniu užpildoma taip, kad neliktų oro burbuliukų (t.y., kad lakios medžiagos neišgaruotų iš vandens).

Mėginiai iki pristatymo į laboratoriją laikomi specialioje hermetiškoje termodėžėje (šaltkrepsyje) su pastovia aplinkos temperatūra. Į laboratorijas mėginiai turi būti nuvežti ne vėliau kaip per 24 valandas nuo paėmimo momento.

Vandens mėginių laboratorinė analizė atliekama laboratorijose, turinčiose Aplinkos apsaugos agentūros išduotą leidimą vykdyti tokios rūšies darbus.

7 lentelė. Poveikio drenažiniam vandeniui monitoringo planas (Nevykdomas)

Eil. Nr.	Nustatomi parametrai	Vertinimo kriterijus ¹	Matavimų vieta		Matavimo dažnumas	Numatomas matavimo metodas ²
			pavadinimas	koordinatės		
1	2	3	4	5	6	7

Pastabos:

¹ Nurodomos teisės aktuose patvirtintos ribinės, siektinos arba kitos norminės vertės, su kuriomis bus lyginami matavimų rezultatai.

² Nurodomas galiojantis teisės aktas, kuriuo nustatytas matavimo metodas, galiojančio standarto žymuo ar kitas metodas.

8 lentelė. Poveikio aplinkos kokybei (dirvožemiui, biologinei įvairovei, kraštovaizdžiui) monitoringo planas (Nevykdomas)

Eil. Nr.	Stebėjimo objektas	Nustatomi parametrai	Vertinimo kriterijus ¹	Matavimų vieta		Matavimo dažnumas	Numatomas matavimo metodas ²
				koordinatės	atstumas nuo taršos šaltinio, km		
1	2	3	4	5	6	7	8

Pastabos:

¹ Nurodomos teisės aktuose patvirtintos ribinės, siektinos arba kitos norminės vertės, su kuriomis bus lyginami matavimų rezultatai. Biologiniams matavimams bei stebėjimams (tarp jų ir ekotoksikologiniams), kuriems nėra nustatytų ribinių verčių, nurodomos kontrolinių matavimų ar kitos norminės arba atskaitinės (referentinės) vertės.

² Nurodomas galiojantis teisės aktas, kuriuo įteisintas matavimo metodas, galiojančio standarto žymuo ar kitas metodas.“;

V. PAPILDOMA INFORMACIJA

Papildomos informacijos nėra.

VI. DUOMENŲ IR ATASKAITŲ TEIKIMO TERMINAI IR GAVĖJAI

Monitoringo duomenys kaupiami, apdorojami ir teikiami pagal Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatuose ir Ūkio subjektų poveikio požeminiam vandeniui monitoringo vykdymo tvarkoje nustatytus reikalavimus [3, 4]. Ūkio subjektas aplinkos monitoringo duomenis ir informaciją privalo saugoti 10 metų. Stebėjimų duomenys kaupiami stebėjimų žurnaluose bei kompiuterinėse laikmenose.

Taršos šaltinių išmetamų – išleidžiamų teršalų monitoringo matavimų duomenys už praėjusį kalendorinių metų ketvirtį (jeigu nenumatyta kitaip) pagal Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų 3 priede pateiktą formą pateikiami AAA per IS „AIVIKS“, įteikiant tiesiogiai arba siunčiant paštu, elektroniniu paštu ar kitomis elektroninių ryšių priemonėmis atlikus matavimus, ne vėliau kaip per 30 dienų pasibaigus šiam laikotarpiui. Kiekvienų metų rezultatai pateikiami metinėje ataskaitoje, kuri ne vėliau kaip iki kitų metų kovo 1 d. pateikiama AAA. Ataskaitos formos pateiktos Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų 4 priede [3]. Ją galima teikti elektroniniu būdu, ar popierine ir skaitmenine formomis. Metinėje aplinkos monitoringo ataskaitoje turi būti pateikti praėjusių kalendorinių metų taršos šaltinių išmetamų – išleidžiamų teršalų ir poveikio aplinkai monitoringo duomenys, o baigiamojoje (apibendrinačioje) aplinkos monitoringo ataskaitoje ir 5 metų (jeigu nėra reikalaujama kito laikotarpio) duomenų analizė bei išvados apie ūkio subjekto veiklos poveikį aplinkai. Kartu pateikiamos laboratorinių tyrimų protokolų kopijos ir požeminio vandens lygio matavimų duomenys [3].

Siekiant kokybiško ir kvalifikuoto monitoringo informacijos apdorojimo, interpretavimo ir įvertinimo, rekomenduojama, kad monitoringą vykdytų ir metines ataskaitas rengtų atitinkamą kvalifikaciją bei leidimus turintys specialistai [3, 4].

Programą parengė _____
(Vardas ir pavardė, telefonas)

(Ūkio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens pareigos) (Parašas) (Vardas ir pavardė) (Data)

SUDERINTA

(Monitoringo programą derinančios institucijos vadovo pareigos)

A. V.

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

(Data)

VII. LITERATŪRA

1. Aplinkos monitoringo įstatymas. (Žin., 2006, Nr. 57-2025).
2. Atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklės. (Žin., 2000, Nr.96-3051).
3. Dėl ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo (2009 rugsėjo 16 d., Nr. D1-546, Vilnius).
4. Ūkio subjektų poveikio požeminiam vandeniui monitoringo vykdymo tvarka. (Žin., 2009, Nr. 157-7130).
5. Pavojingų medžiagų išleidimo į požeminį vandenį inventorizavimo ir informacijos rinkimo tvarka. (Žin. 2003, Nr. 17-770).
6. Cheminėmis medžiagomis užterštų teritorijų tvarkymo aplinkos apsaugos reikalavimai. (Žin.2008, Nr. 53-1987).
7. Vandens išteklių naudojimo ir teršalų, išleidžiamų su nuotekomis, pirminės apskaitos ir kontrolės tvarka. (Žin., 2001, Nr. 29-941).
8. Nuotekų tvarkymo reglamentas. (Žin., 2006, Nr. 59-2103).
9. Į atmosferą išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodikų sąrašo patvirtinimo ir apmokestinamų teršalų kiekio nustatymo asmenims, kurie netvarko privalomosios teršalų išmetimo į aplinką apskaita. (Žin., 1999, Nr. 108-3159; 2005, Nr. 92-3442).
10. Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašo ir teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių patvirtinimas. (Žin., 2007, Nr. 67-2627).
11. Aplinkos oro taršos šaltinių ir iš jų išmetamų teršalų inventorizacijos ir ataskaitų teikimo taisyklės. (Žin., 2008, Nr. 82-3282).
12. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 166/2006. Dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB.
13. Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentas. (Žin., 2007, Nr. 42-1594).
14. LST EN ISO 5667-1:2007+AC-1:2007 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 1-ji dalis. Nurodymai, kaip imti vandens mėginius.
15. LST EN ISO 5667-3:2006 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 3-ji dalis. Nurodymai, kaip konservuoti ir tvarkyti vandens mėginius.
16. ISO 5667-6:2005 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 6 dalis. Nurodymai, kaip imti mėginius iš upių ir upelių.
17. LST ISO 5667-11:2009 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 11 dalis. Nurodymai, kaip imti požeminio vandens mėginius.
18. Domaševičius A. ir kt. „Požeminio vandens monitoringas“. Metodinės rekomendacijos. Lietuvos geologijos tarnyba. Vilnius, 2000.
19. Uždaryto Kuršėnų KBA sąvartyno, esančio Visdergių k., Kuršėnų k. sen., Šiaulių r. sav., preliminariojo ekogeologinio tyrimo ataskaita ir poveikio požeminiam vandeniui monitoringo programa. Mindaugo Čegio įmonė, Šiauliai, 2011.
20. Uždaryto Kuršėnų KBA sąvartyno, esančio Visdergių k., Kuršėnų k. sen., Šiaulių r. sav., aplinkos monitoringo 2016 m. ataskaita ir apibendrinančioji aplinkos (poveikio požeminiam vandeniui) monitoringo penkiametė (2012 – 2016 m.) ataskaita. Mindaugo Čegio įmonė, Šiauliai, 2017.

1 priedas – 1 lapai

**Lietuvos Geologijos tarnybos išduoto leidimo
darbams atlikti kopija**

UAB „FUGRO BALTIC“

Rasų g. 39
11351 Vilnius
Lietuva

Tel./faks.: 8 5 2135115
El.paštas: info@fugro.lt

